

تجارب هفته

شماره: 438

(از 11 سرطان الی 18 سرطان 1403 هـ ش)

درخواست محکمه جنایی بین‌المللی در مورد دستگیری نتنیا هو؛ ارزیابی حقوقی و پیامدهای آن

این نشریه هفته‌وار، تحلیل رویدادهای مهم سیاسی، اقتصادی، امنیتی و اجتماعی افغانستان و منطقه است که به زبان‌های پشتو، دری، انگلیسی و عربی توسط مرکز مطالعات استراتژیک و منطقوی تهیه و نشر می‌گردد.

آنچه درین شماره می‌خوانید:

- درخواست محکمه جنایی بین‌المللی در مورد دستگیری ننتیاهو؛ ارزیابی حقوقی و پیامدهای آن 3
- محکمه جنایی بین‌المللی و جرایم تحت صلاحیت آن 3
- ارزیابی درخواست خارنوال محکمه جنایی بین‌المللی 4
- تأثیرات درخواست خارنوال محکمه جنایی بین‌المللی بر طرف‌های درگیر 5
- نتیجه‌گیری 7
- منابع و مأخذ: 7

درخواست محکمه جنایی بین‌المللی در مورد دستگیری نتنیا هو؛ ارزیابی حقوقی و پیامدهای آن

مقدمه

جامعه بشری مدت‌هاست که علاوه بر جنایات داخلی، با جنایات بین‌المللی؛ مانند: جنایات جنگی، نسل‌کشی و جنایت علیه بشریت دست و گریبان بوده و ارتکاب این جرایم امنیت، آسایش و عدالت را در سطح بین‌المللی و همچنین زندگی مسالمت‌آمیز در جوامع بین‌المللی را تحت تأثیر قرار داده است. این جنایات نه تنها توسط تعدادی از افراد انجام می‌شود، بلکه توسط برخی از گروه‌های سازمان‌یافته در چارچوب دولت‌ها یا در چارچوب نیروهای نظامی دولت‌ها ارتکاب می‌یابد که بهترین و جدیدترین نمونه آن جنایاتی است که اسرائیل در فلسطین به ویژه نخست‌وزیر این کشور مرتکب شده است. به منظور پیشگیری از این جنایات و تأمین عدالت جنایی در سطح بین‌المللی، محکمه جنایی بین‌المللی تشکیل شده است. چنانچه در این اواخر خارنوال این محکمه تقاضای دستگیری نخست‌وزیر اسرائیل را کرده است؛ در این باره روشنی انداخته می‌شود که تا چه اندازه محکمه یاد شده می‌تواند نتنیا هو را به خاطر جنایاتی که در فلسطین مرتکب شده و می‌شود به میز محاکمه بکشاند؟ همچنان در این تحلیل به این پراخته می‌شود که درخواست خارنوال از محکمه جنایی بین‌المللی چه تأثیری بر اسرائیل و سایر طرف‌های درگیر جنگ خواهد داشت؟

محکمه جنایی بین‌المللی و جرایم تحت صلاحیت آن

محکمه جنایی بین‌المللی در سال 1998 م جهت رسیدگی به جرایم بین‌المللی تأسیس شد و اساسنامه این محکمه در سال 2002 لازم‌الاجرا گردید.¹ این محکمه 124 کشور عضو داشته² و در شهر لاهه کشور هلند موقعیت دارد. اسرائیل، ایالات متحده آمریکا، روسیه و چین اعضای این محکمه به شمار نمی‌روند و فلسطین در سال 2015 به عضویت این محکمه درآمد.³

بر اساس احکام بند اول ماده 5 اساسنامه، این محکمه صلاحیت رسیدگی به جرایم ذیل را دارا می‌باشد.⁴

1. جنایات علیه بشریت

2. جنایات جنگی

3. نسل‌کشی

4. جرم تجاوز.

بر اساس احکام مقدمه و مواد 1 و 17 اساسنامه‌ی یاد شده، این محکمه زمانی از اختیارات و صلاحیت‌های خود کار می‌گیرد که یک کشور در قلمرو به خاطر رسیدگی به جرایم بین‌المللی یاد شده علاقه نداشته باشد، یا توانایی رسیدگی و محاکمه‌ی مجرمین را نداشته باشد یا هم در این کشور دستگاه قضایی مستقل موجود نباشد؛ در این صوت محکمه‌ی یاد شده به جرایم فوق رسیدگی می‌نماید. در اینجا اشاره به یک نکته لازم

است و آن این که این محکمه به عنوان جانشین محاکم ملی و محلی یا موازب با آن تشکیل نگردیده است؛ زیرا بر اساس صلاحیت محلی اولین کشوری که به این جرایم رسیدگی می کند، کشور محل وقوع جرم است، اما در صورت وقوع موارد فوق، این محکمه به جرایم مربوطه رسیدگی می نماید. این محکمه بر اساس احکام ماده 13 اساسنامه محکمه جنایی بین المللی در موارد زیر به جرایم مذکور رسیدگی می کند:⁵

1. در صورتی که یکی از کشورهای عضو محکمه، رسیدگی به جرایم تحت صلاحیت محکمه را درخواست کند.
 2. در صورتی که شورای امنیت سازمان ملل متحد از این محکمه درخواست کند.
 3. در صورتی که خارنوال این محکمه تقاضای رسیدگی به این جرایم را نماید.
- اینجا یادآوری آنچه که در ماده 16 اساسنامه آمده ضرور است و آن اینکه اگر شورای امنیت سازمان ملل متحد بخواهد تحقیقات محکمه جنایی بین المللی را به حالت تعلیق درآورد، بر اساس یک قطعنامه از محکمه جنایی بین المللی می خواهد که تحقیقات خود را برای مدت 12 ماه به حالت تعلیق در بیاورد، این درخواست یک بار دیگر هم قابل تکرار می باشد.

ارزیابی درخواست خارنوال محکمه جنایی بین المللی

در جنگ بین حماس و اسرائیل، هزاران غیرنظامی فلسطینی بی گناه به دست اسرائیل کشته شدند، خانه های شان ویران و خودشان به زور آواره شدند و علاوه بر گرسنگی با مشکلات فراوان دیگری نیز مواجه شدند. بر این اساس، خارنوال این محکمه بر اساس ماده 13 اساسنامه محکمه جنایی بین المللی، در 20 می 2024، خواستار بازداشت بنیامین نتنیا هو، نخست وزیر اسرائیل و یووا گالانت، وزیر دفاع وی شد.⁶ بر اساس اسناد و مدارکی که نام برده در این زمینه جمع آوری کرده است، برای هیئت منصفه روشن ساخته که نخست وزیر اسرائیل در فلسطین مرتکب جنایات جنگی و جنایت علیه بشریت شده است. وی توضیح داده که نتنیا هو قصداً غیرنظامیان را در فلسطین به گرسنگی مواجه ساخته و عمداً دستور عملیات نظامی علیه غیرنظامیان را صادر می کند و این اقدام وی را یک حمله سیستماتیک گسترده علیه فلسطینی ها می داند. او همچنین گفته است که قوانین بین المللی و قوانین جنگ به طور یکسان بالای همه مردم اعمال می شود، هیچ سرباز پیاده، هیچ فرمانده و هیچ رهبر غیرنظامی نمی توانند از مجازات مصونیت بگیرند. هیچ کس نمی تواند محروم کردن زنان و کودکان از نیازهای اولیه زندگی شان را توجیه کند و هیچ چیز نمی تواند دستگیری و حمله بر غیرنظامیان را توجیه کند.⁷ او در مصاحبه با CNN گفت "هیچ کس فراتر از قانون بوده نمی تواند"⁸. بنا بر این وی از محکمه تقاضای بازداشت نخست وزیر و وزیر دفاع وی را کرده است. محکم تصمیم می گیرد که آیا این اسناد و شواهد برای صدور جلب گرفتاری آنان کافی است، این

چیزی است که هفته‌ها و ماه‌ها را در بر می‌گیرد.⁹ پس سوال اینجاست که آیا نتنهاو دستگیر خواهد شد؟ در صورت دستگیری یا عدم دستگیری، چه عواقبی برای دو طرف جنگ و هم پیمانان شان خواهد داشت. ابتدا باید این واضح شود که این امر صرفاً درخواست خارنوال محکمه است و لازم است تا هیئت قضائی ابتدایی محکمه اسناد و مدارک ارائه شده توسط خارنوال را بررسی کند. در صورتی که هیئت قضایی محکمه به درخواست دادستان رأی مثبت دهد، در این صورت بر اساس ماده 58 اساسنامه برای دستگیری نخست وزیر اسرائیل احضاریه صادر می‌شود. بر اساس احکام این ماده، در صورتی برای گرفتاری متهم جلب صادر می‌شود که محکمه به این نتیجه برسد که متهم جرایم مقرر در اساسنامه محکمه را مرتکب شده است. از اینکه این محکمه پولیس مستقل یا نهادهای نظامی ندارد، نمی‌تواند خودش به گرفتاری متهم اقدام نماید، اما این حکم محکمه بالای کشورهای عضو آثار قانونی ایجاد کرده و آن‌ها را موظف می‌سازد تا در تطبیق حکم محکمه همکاری همه جانبه نمایند که دستگیری نتنهاو را هم در بر می‌گیرد.

به عنوان مثال، اگر نخست وزیر اسرائیل به یکی از کشورهای عضو محکمه سفر کند، در این صورت توسط کشور مربوطه دستگیر و به این محکمه سپرده می‌شود. ولی بالای خود دولت اسرائیل کدام الزامیت ندارد؛ زیرا عضویت آن محکمه را به دست نیاورده است. از سوی هم، اگر هیئت قضایی محکمه ادعای خارنوال را بی‌اساس بداند، جرم قابل اثبات نبوده و قرار بازداشت نتنهاو صادر نمی‌شود.

در حال حاضر هیأت ابتدائی که درخواست خارنوال محکمه جنایی بین‌المللی به آن ارائه شده است، سه قاضی هستند که این درخواست را ارزیابی می‌کنند. حقوق دانان بدین باور اند که این محکم اسناد و شواهد کافی برای دستگیری نتنهاو در اختیار دارد، در این باره استاد پوهنتون ترخت هالند ایواوو کوچین نظر دارد: "این تحقیقات قضایی بی‌اساس نیستند، در این مرحله و در این پرونده مهم که چشم همگان به آن دوخته شده است، اقدامات بی‌جا نخواهند کرد. از این رو، من مطمئن هستم که قضات در مورد این درخواست به توافق خواهند رسید"¹⁰.

تأثیرات درخواست خارنوال محکمه جنایی بین‌المللی بر طرف‌های درگیر

از آنجایی که منازعه فلسطین و اسرائیل دارای ابعاد و جنبه‌های مختلف می‌باشد، درخواست خارنوال محکمه جنایی بین‌المللی نیز تأثیرات متفاوتی بر طرف‌های درگیر دارد که در زیر به آن‌ها اشاره می‌شود:

1- تأثیرات آن بر اسرائیل:

الف: همان طور که قبلاً اشاره شد، این محکمه دارای 124 عضو است که همه اعضای اتحادیه اروپا شامل آن می‌باشد، در صورتی که قضات ابتدایی درخواست خارنوال را مثبت ارزیابی کنند، حکم بازداشت نتنهاو و وزیر دفاع رژیم صهیونیستی صادر خواهد شد که در این صورت سفرهای خارجی مقامات عالی‌رتبه‌ی این کشور محدود شده و بر سیاست خارجی، لابی‌گری برای جنگ و دریافت کمک‌های خارجی بر این کشور تاثیر منفی می‌گذارد و فرصت انزوای این کشور را افزایش می‌دهد.

ب: بسیاری از کشورهای جهان به این محکمه باور زیادی دارند؛ هرگاه ظلم و جنایات ارتکاب یافته‌ی اسرائیل در جنگ از آدرس این محکمه برای جهانیان روشن گردد؛ باور کشورها به یقین می‌رسد و در نتیجه نفرت و انزجار آن‌ها نسبت به اسرائیل افزایش یافته و باعث تضعیف ایجاد هر نوع روابط یا حفظ روابط موجوده می‌شود.

2- تأثیرات بر محکمه:

الف: محکمه جنایی بین‌المللی به منظور پیش‌گیری از جنایات در سطح بین‌المللی و دستگیری و سپردن مجرمان به محکمه و مجازات آن‌ها در صورت محکومیت ایجاد شده است. وقتی اعمالی که در دنیا بر اساس اساسنامه این محکمه جرم تعریف شده و شناخته شود. این محکمه مکلفیت دارد که به این زمینه اقدام کند. لذا از آنجایی که انواع مختلف نسل‌کشی و جنایات جنگی ذکر شده در اساسنامه توسط اسرائیل در فلسطین ارتکات یافته و محکمه نیز در این زمینه به موقع اقدام کرد، به همین دلیل مورد توجه بسیاری از کشورهای جهان قرار گرفت و بلند کردن صدا در این زمینه بر اعتماد بالای این محکمه تأثیر مثبت داشت.

ب- ممکن است برای محکمه تأثیر منفی نیز داشته باشد که مقامات عالی رتبه محکمه با تحریم ایالات متحده آمریکا و برخی از متحدان آن مواجه شوند؛ زیرا در ابتدای سال جاری 12 تن از سناتوران آمریکایی به خارنوال محکمه جنایی بین‌المللی هشدار دادند که اگر اسرائیل را هدف قرار دهد، او را هدف قرار خواهند داد.¹¹

ج- در صورتی که تقاضای خارنوال محکمه از سوی هیأت ابتدایی منفی ارزیابی شود؛ در این صورت محکمه برای دستگیری و احضار نتنیاهاو احضاریه صادر نمی‌کند، هرگاه چنین حالت به میان آید محکمه اعتبار خود را از دست می‌دهد و شاید بسیاری از کشورهای عضو از عضویت در این محکمه خارج شوند و احتمال این می‌رود که محکمه منحل شود.

اگر تأثیرات صدور دستور بازداشت نتنیاهاو را بر محکمه مقایسه کنیم، می‌توان دریافت که تأثیرات مثبت آن بیشتر است؛ زیرا محکمه دارای 124 کشور عضو است و در این کشورها محبوبیت پیدا خواهد کرد و ممکن است اثرات منفی آن در بخش مالی تنها توسط یک کشور برای چند نفر ایجاد شود که چندان مهم نیست.

3- تأثیرات آن بر ایالات متحده آمریکا:

از نظر سیاسی، این حکم منجر به این خواهد شد که پس از تأسیس این محکمه، برای اولین بار، این محکمه ایالات متحده آمریکا و اسرائیل را مجبور به پاسخگویی خواهد کرد و با این کار از یک سو، اعتماد بین‌المللی این محکمه افزایش می‌یابد و از سوی دیگر چهره واقعی ایالات متحده آمریکا را برای همه جهان آشکار ساخته و بر اعتبار و جایگاه بین‌المللی این کشور تأثیر منفی خواهد گذاشت.

از سوی دیگر همانطور که واکنش منفی ایالات متحده آمریکا به درخواست خارنوال محکمه جنایی بین‌المللی واکنش مثبت اتحادیه اروپا را به دنبال داشت، نتیجه‌ی این اختلاف بر روابط این کشورها به ویژه بر موضع مشترک در مناقشه اسرائیل و فلسطین تأثیر منفی خواهد داشت.

علاوه بر این، دو رویی امریکا در سطح بین‌المللی آشکار خواهد شد؛ زیرا زمانی که همان محکمه سال گذشته حکم بازداشت ولادیمیر پوتین رئیس‌جمهور روسیه را به اتهام مخفی کردن کودکان اوکراینی و اخراج آن‌ها از اوکراین صادر کرد؛ بایدن، رئیس‌جمهور امریکا به دولت امریکا دستور داد تا اطلاعات جنایات جنگی روسیه را با محکمه جنایی بین‌المللی به اشتراک بگذارد.¹² در حالی که چندین برابر جنایت جنگی اوکراین در فلسطین در حال ارتکاب یافتن است، همه کشورهای غربی از جمله ایالات متحده چشم خود را بر روی آن می‌بندند. و از طرفی به جای همکاری با محکمه جنایی بین‌المللی آن‌ها را تهدید می‌کنند.

4- تأثیرات آن بر فلسطین: در صورت تایید درخواست خارنوال؛ در این صورت داعیه‌ی مردم فلسطین تقویت می‌شود و اکثر کشورهای جهان قانع می‌شوند که اسرائیل به معنی واقعی بالای فلسطین ظلم می‌کند. علاوه بر آن برای جهانیان روشن خواهد شد که یک مرجع قانونی، اقدامات اسرائیل و امریکا را روشن خواهد کرد و این کشورها اعتماد و محبوبیت خود را در این زمینه از دست خواهند داد.

نتیجه گیری

در مجموع می‌توان گفت که درخواست خارنوال محکمه جنایی بین‌المللی به عنوان یک سازمان حقوقی معتبر بین‌المللی برای پیروزی مبارزات مردم فلسطین نتایج مثبت و مفیدی دارد. اگر هیئت قضایی اسناد و مدارک خارنوال را کافی بداند، در این صورت سطح انزوای اسرائیل و بی‌اعتمادی آن در برابر سایر کشورهای جهان افزایش می‌یابد. این اسناد و مدارک مثل خورشید روشن است و توسط خارنوال محکمه ارائه شده است. دلیل این امر این خواهد بود که هیئت قضایی که صلاحیت صدور احضاریه را دارد، در برابر فشارهای سیاسی امریکا، اسرائیل و حامیان آن‌ها تسلیم نشده و کار خود را بی‌طرفانه به پیش ببرند.

منابع و مأخذ:

¹ The New York Times, What to Know About the I.C.C. Prosecutor's Request for Warrants for Israeli and Hamas Leaders, published date: May 20, 2024, available at: [What to Know About the ICC Arrest Warrants for Netanyahu and Hamas Leaders - The New York Times \(nytimes.com\)](https://www.nytimes.com/2024/05/20/world/middleeast/icc-arrest-warrants-netanyahu-hamas.html)

² International Criminal court, The States Parties to the Rome Statute, available at: [The States Parties to the Rome Statute | International Criminal Court \(icc-cpi.int\)](https://www.icc-cpi.int/about/the-states-parties-to-the-rome-statute)

³ BBC, ICC prosecutor seeks arrest of Israeli and Hamas leaders, available at: [Israel Gaza war: ICC prosecutor seeks arrest warrants for Netanyahu and Hamas leaders - BBC News](https://www.bbc.com/news/world-middle-east-67444444)

4 Rome Statute of the International Criminal Court, available at: Rome Statute of the International Criminal Court | OHCHR

5 Rome Statute of the International Criminal Court, available at: Rome Statute of the International Criminal Court | OHCHR

⁶ The Economist, The ICC's threat to arrest Binyamin Netanyahu has shocked Israel, published date May 20th 2024, available at: [The ICC's threat to arrest Binyamin Netanyahu has shocked Israel \(economist.com\)](https://www.economist.com)

⁷ The New York Times, What to Know About the I.C.C. Prosecutor's Request for Warrants for Israeli and Hamas Leaders, published date: May 20, 2024, available at: [What to Know About the ICC Arrest Warrants for Netanyahu and Hamas Leaders - The New York Times \(nytimes.com\)](https://www.nytimes.com)

⁸ Politico, Netanyahu case will make or break the ICC, available at: [Netanyahu case will make or break the ICC – POLITICO](https://www.politico.com)

9 BBC, ICC prosecutor seeks arrest of Israeli and Hamas leaders, available at: Israel Gaza war: ICC prosecutor seeks arrest warrants for Netanyahu and Hamas leaders - BBC News

¹⁰ ایسنا، دیوان کیفری بین المللی حکم بازداشت نتنیاہو و گالانت را اجرا خواهد کرد؟ تاریخ نشر: ۱۴۰۳/۳/۱، دسترسی آنلاین: [isna.ir](https://www.isna.ir)

¹¹ ایسنا، دیوان کیفری بین المللی حکم بازداشت نتنیاہو و گالانت را اجرا خواهد کرد؟ تاریخ نشر: ۱۴۰۳/۳/۱، دسترسی آنلاین: [isna.ir](https://www.isna.ir)

¹² The New York Times, What to Know About the I.C.C. Prosecutor's Request for Warrants for Israeli and Hamas Leaders, published date: May 20, 2024, available at: [What to Know About the ICC Arrest Warrants for Netanyahu and Hamas Leaders - The New York Times \(nytimes.com\)](https://www.nytimes.com)

مرکز مطالعات استراتژیک و منطقوی یک نهاد مطالعاتی غیردولتی و غیرانتفاعی می باشد که در سال ۱۳۸۸ خورشیدی در شهر کابل بنیان نهاده شده است. این مرکز از طریق پژوهش های دقیق و بی طرفانه خویش به منظور ارزیابی و غنای پالیسی ها در افغانستان و منطقه فعالیت می کند.

ارتباط با ما:

ایمیل: csrskabul@gmail.com info@csrskabul.com

وب سایت: www.csrskabul.net - www.csrskabul.com

تماس: +93780618000

تماس: +۹۳۷۸۰۶۱۸۰۰۰

www.csrskabul.com

info@csrskabul.com